

Asia C-229/20**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

29.5.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sofiyski rayonen sad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

29.5.2020

Kantaja:

P

Vastaaja:

”K” EOOD

Pääasian oikeudenkäynnin kohde

Kulutusluottosopimus, jossa luoton kokonaiskustannuksia ei ole määritetty selvästi – Kansallisessa lainsäädännössä tällaisten tapausten varalta säädetyn seuraamuksen (sopimuksen pätemättömyys) oikeasuhteisuus direktiivin 2008/48/EY säännösten kannalta – Erillisen sopimuksen tekeminen sellaisten liitännäispalvelujen suorittamisesta, jotka ovat välittömässä yhteydessä kulutusluottosopimukseen ja joihin liittyy mahdollisuus muuttaa ja lykätä sopimuksen mukaisia maksueriä – Tästä palvelupaketista suoritettavaa vastiketta koskevan ehdon mahdollinen kohtuuttomuus direktiivin 93/13/ETY perusteella – Kysymys siitä, millaisia näiden liitännäispalvelujen on oltava, jotta niitä voidaan pitää sopimuksen pääkohteen osana – Kysymys siitä, onko tällaisten liitännäispalvelujen kustannuksia pidettävä osana ”luoton kokonaiskustannuksia”, joiden mukaan todellinen vuosikorko direktiivin 2008/48/EY nojalla määritetään.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde ja oikeusperusta

SEUT 267 artiklan, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY sekä neuvoston direktiivin 93/13/ETY tulkinta tilanteessa, jossa kulutusluottosopimuksen väitetään olevan pätemätön sillä perusteella, että erillisessä sopimuksessa on kohtuuttomia tai pätemättömiä ehtoja, jotka koskevat myönnettyyn luottoon liittyvien liitännäispalvelujen suorittamista.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan g alakohtaa tulkittava siten, että kulutusluottosopimuksessa sovitusta liitännäispalveluista suoritettavat maksut, kuten maksut, jotka koskevat maksuerien lykkäämistä ja pienentämistä, muodostavat luoton todellisen vuosikoron osan?
2. Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa tulkittava siten, että todellista vuosikorkoa koskevien virheellisten tietojen antamista elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan luotonottajana tekemässä luottosopimuksessa on pidettävä todellista vuosikorkoa koskevan tiedon puuttumisena luottosopimuksesta ja että kansallisen tuomioistuimen on sovellettava oikeudellisia seurauksia, joista kansallisessa lainsäädännössä määrätään siltä varalta, että todellista vuosikorkoa koskeva tieto puuttuu kuluttajaluottosopimuksesta?
3. Onko direktiivin 2008/48/EY 22 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että kansallisessa lainsäädännössä säädetty seuraamus eli kulutusluottosopimuksen pätemättömyys, jolloin ainoastaan lainaksi annettu pääoma on maksettava takaisin, on oikeasuhteinen, jos todellista vuosikorkoa ei ole ilmoitettu täsmällisesti kulutusluottosopimuksessa?
4. Onko direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että maksut, joita suoritetaan liitännäispalvelupaketista, jota pidetään kulutusluottosopimuksen erillisessä lisäsopimuksessa pääsopimuksena, on pidettävä sopimuksen pääkohteen osana eikä se voi siten olla kohtuuttomuutta koskevan arvioinnin kohteena?
5. Kolmanteen kysymykseen annettavasta vastauksesta riippumatta: Onko direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan o alakohdan kanssa, tulkittava siten, että kulutusluottoon liittyvässä liitännäispalvelusopimuksessa oleva ehto on kohtuuton, jos kuluttajalle annetaan siinä abstrakti mahdollisuus lykätä maksujaan ja muuttaa maksusuunnitelmaa ja jos hänen on suoritettava siitä maksuja silloinkin, jos hän ei käytä tätä mahdollisuutta?

Unionin oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY, erityisesti 3 artiklan g alakohta, 4 artiklan 1 ja 2 kohta, 10 artiklan 2 kohdan g alakohta ja 23 artikla.

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY, erityisesti 3 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 1 kohta, 5 artikla ja direktiivin liitteessä oleva 1 kohdan o alakohta.

Tuomio 20.9.2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17 (EU:C:2018:745).

Tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15 (EU:C:2016:842).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Velvoitteista ja sopimuksista annettu laki (Zakon za zadalzhniata i dogovorite), erityisesti 26, 34 ja 55 §.

Kulutusluottolaki (Zakon za potrebitelskia kredit), erityisesti 10a, 11, 19, 21–24 ja 33 §, sekä tämän lain lisäsäännösten (Dopalnitelni razporedbi) 1 §.

Kuluttajansuojalaki (Zakon za zashtita na potrebitelite), erityisesti 146–148 §.

Lyhyt esitys tosiseikoista ja pääasian oikeudenkäynnistä

- 1 Sofiassa (Bulgaria) asuva P ja sinne niin ikään sijoittunut Nichtbank-Finanzinstitut ”K” EOOD tekivät 13.4.2017 kulutusluottosopimuksen. Kantajalle myönnettiin tämän sopimuksen perusteella 3 000 lein (BGN) (noin 1 500 euroa) suuruinen rahasumma lainaksi 24 kuukauden ajaksi. Tästä luotosta oli määrä maksaa 41,17 prosentin vuotuinen korko, ja todellinen vuosikorko oli 49,89 prosenttia. Siinä yhteydessä sovittiin, että luotto oli maksettava takaisin 24:ssä yhtä suuressa kuukausierässä. Sopimuksen mukainen päivittäinen korkokanta oli 0,11 prosenttia. Siten luottoon liittyvä kokonaissitoumus oli 4 451,04 BGN (noin 2 225 euroa). Tekemällä luottosopimuksen kantaja hyväksyi vastaajan yleiset sopimusehdot.
- 2 Luottosopimuksen lisäksi tehtiin erillinen sopimus liitännäispalveluista. Siinä määrätään, että kantaja voi käyttää viisi liitännäispalvelua sisältävää pakettia: ”1. Kulutusluoton kiireellinen arviointi ja nosto; 2. Mahdollisuus lykätä maksuerien suorittamista tietyn erien määrän osalta; 3. Mahdollisuus pienentää maksueriä tietyn erien määrän osalta; 4. Mahdollisuus muuttaa eräntymisajankohtaa; 5. Yksinkertaistettu menettely lisäluoton myöntämisessä.”
- 3 Tämän liitännäispalvelupaketin hinta on 3 601,44 BGN (noin 1 800 euroa), joka jakautuu eriin, joilla on sama eräntymispäivä kuin luottoerillä. Siten

kokonaissumma, joka on maksettava takaisin luottoa koskevan pääsopimuksen yhteydessä luotosta ja liitännäispalvelupaketista, on 8 052,48 BGN (noin 4 026 euroa).

- 4 Valittuja palveluja voidaan vastaajan yleisten sopimusehtojen mukaan käyttää vain tietyin edellytyksin. Esimerkiksi mahdollisuus lykätä maksuerien suorittamista tietyn erien määrän osalta edellyttää tiettyä perustetta, kuten työpaikan menetykset tai sairaus, ja enintään neljää voidaan lykätä; maksuerien pienentäminen on samoin sallittua vain neljän sopimuksen mukaisen erän osalta. Jokaisessa yksittäistapauksessa, jossa näitä palveluja käytetään, allekirjoitetaan kirjallinen lisäsopimus.
- 5 Liitännäispalveluja koskevan sopimuksen mukaan tämä sopimus ei ole edellytyksenä kulutusluottosopimuksen tekemiselle tai luoton myöntämiselle tarjotuin ehdoin. Siinä viitataan nimenomaisesti siihen, että asiakas tekee tämän sopimuksen vapaaehtoisesti, ymmärtää sen sisällön ja hyväksyy allekirjoituksellaan sopimuksen kaikki ehdot.
- 6 Sopimuksen mukaan vastaaja antaa vain mahdollisuuden liitännäispalvelujen käyttöön mutta luotonottaja joutuu suorittamaan maksun riippumatta siitä, käyttääkö hän palveluja. Vastike palveluista erääntyy tosin heti, mutta sitä lykätään, jos luotto maksetaan asianmukaisesti takaisin kuukausierien mukaisesti.
- 7 Kantaja käytti paketin liitännäispalvelua kahdesti. Ensimmäisellä kerralla hän pyysi kahden sopimuksen mukaisen kuukausierän lykkäämistä. Tässä yhteydessä allekirjoitettiin luottosopimuksen liite, jolla elo- ja syyskuussa 2007 erääntyvien erien maksua lykättiin. Toisella liitteellä lykättiin myös takaisinmaksusuunnitelman mukaisen seitsemännen luottoerän maksua.
- 8 Kantaja on nostanut kanteen ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa ja vetoaa siihen, että kulutusluottosopimuksen useat ehdot ovat pakottavien oikeussääntöjen vastaisia ja kohtuuttomia, joten tämä sopimus on pätemätön.

Asianosaisten keskeiset väitteet

- 9 Kantajan pääväite on, että sopimus on kokonaisuudessaan pätemätön, koska useat sopimusehdot ovat pakottavien oikeussääntöjen vastaisia tai kohtuuttomia. Tästä syystä vastaajalla ei ole oikeutta saada kantajalta sopimuksen mukaista vastiketta. Kantaja vaatii vastaajan saaman tuoton luovuttamista (velvoitteista ja sopimuksista annetun lain 34 §:n mukaisen periaatteen nojalla, sillä sen mukaan pätemättömän sopimuksen perusteella saatu tuotto on luovutettava, sekä kulutusluottolain 23 §:n mukaisen periaatteen nojalla, sillä sen mukaan kuluttaja on kulutusluottosopimuksen ollessa pätemätön velvollinen maksamaan takaisin vain saamansa summan ilman maksuja ja korkoja). Kantaja vaatii, että vastaaja veloitetaan palauttamaan hänelle sopimuksen pätemättömyyden vuoksi ilman oikeudellista perustetta maksettu ylihinta.

- 10 Kantaja korostaa, että luottosopimus päättyy luotonantajan yleisten sopimusehtojen mukaan automaattisesti, jos maksu on viivästynyt enemmän kuin 30 päivää. Tämän ehdon vastaisesti määrätään lisäksi, että luotonottajan on tällaisen luoton ”päättymisen” yhteydessä maksettava kaikki sopimuksen mukaiset erät takaisin täysimääräisesti. Kantaja vetoaa näin ollen siihen, että hän ei voisi taloudellisten vaikeuksien yhteydessä sopimusehtojen mukaan vapautua erityisen raskaasta velvoitteesta maksaa liitännäispalvelupaketista, mikä on yksi syistä katsoa, että luottosopimus on pätemätön.
- 11 Kantaja väittää lisäksi, että liitännäispalvelupaketin maksamista koskevat ehdot ovat kohtuuttomia, koska hän on velvollinen maksamaan ”palvelusta”, jota hän ei todellisuudessa mahdollisesti käytä. Hän viittaa siihen, että mahdollisuutta lykätä ja pienentää luottoeriä ei liitännäispalvelupaketin hankkimisen yhteydessäkään viime kädessä automaattisesti ole, vaan sen käyttämiseksi tarvitaan luotonantajan suostumus. Tästä syystä kantaja esittää, että hän maksaa palveluista, joita hän ei saa, mikä on tyypillinen direktiivin 93/13/ETY liitteessä olevassa 1 kohdan o alakohdassa tarkoitettu kohtuuton ehto.
- 12 Nyt käsiteltävässä asiassa haetussa kirjanpitolausunnossa todetaan, että todellinen vuosikorko on 49,89 prosenttia, jos se lasketaan yksinomaan luottoa koskevan pääsopimuksen mukaisten velvoitteiden perusteella. Jos liitännäispalvelupaketin hinta otetaan kuitenkin todellisen vuosikoron laskukaavaan, se nousee 216,05 prosenttiin.
- 13 Kantaja korostaa tässä yhteydessä, että laissa kiellettiin luottosopimuksen tekoaikana se, että luottosopimuksen todellinen vuosikorko on yli viisi kertaa lain mukaisen 10 prosentin vuosittaisen korkokannan suuruinen luoton takaisinmaksun aikana, joten korkein mahdollinen todellinen vuosikorko voi olla 50 prosenttia. Kulutusluottolain 19 §:n 5 momentin mukaan sopimusehdot, jotka johtavat tämän kynnsarvon ylittymiseen, ovat pätemättömiä. Lisäksi tämän lain 21 §:n 1 momentin mukaan myös mikä tahansa kulutusluottosopimuksen ehto on pätemätön, jos sen tarkoituksena on tämän lain vaatimusten kiertäminen tai sillä on tällainen vaikutus. Tämän lisäksi kulutusluottolain (22 § luettuna yhdessä 11 §:n 1 momentin 10 kohdan kanssa) mukaan kuluttajaluottosopimus on pätemätön, jos siinä ei ilmoiteta todellista vuosikorkoa, ja kuluttajan on silloin maksettava takaisin vain tosiasiallisesti saamansa summa ilman korkoja ja kuluja.

Lyhyt yhtenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 14 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii aluksi sitä, onko todellisen vuosikoron ilmoittaminen epätasaisesti kulutusluottosopimuksessa rinnastettava tätä korkoa koskevan tiedon puuttumiseen. Tuomioistuin katsoo, että tämä päätelmä on tehtävä, kun otetaan huomioon kuluttajasopimusten ehtojen selkeää laatimista koskeva vaatimus ja se, että jokaista epätarkkuutta on tulkittava elinkeinonharjoittajan haitaksi (kuluttajansuojalain 147 §, luettuna yhdessä

kulutusluottolain 24 §:n kanssa). Edellä mainituilla säännöksillä otetaan direktiivin 93/13/ETY 5 artikla osaksi kansallista oikeutta.

- 15 Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa EOS KSI Slovensko (C-448/17), että todellista vuosikorkoa koskeva epäselvästi laadittu ehto ei vastaa kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 4 artiklan 2 kohdan vaatimuksia, joten asiaa käsittelevä tuomioistuin on toimivaltainen jättämään soveltamatta tällaisia ehtoja. Nyt käsiteltävässä asiassa tulee esiin kysymys siitä, onko tämä periaate voimassa silloinkin, jos elinkeinonharjoittaja ilmoittaa todellisen vuosikoron tietoisesti epätäsmällisesti kiertääkseen kansallisen oikeuden mukaista todellisen vuosikoron liiallista korottamista koskevaa kieltoa.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää toiseksi kysymyksen siitä, onko nyt käsiteltävän asian kustannusten kaltaiset liitännäispalvelupaketin kustannukset otettava mukaan kulutusluottosopimuksen todellisen vuosikoron laskukaavaan. Todellisen vuosikoron määrittäminen yhdenmukaistetaan täydellisesti direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan g alakohdalla, joten unionin tuomioistuimen on selvennettävä, onko todellista vuosikorkoa koskevan laskelman katettava nyt käsiteltävässä asiassa sopimuspuolten välillä sovitun kaltaiset liitännäispalvelumaksut.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo tässä yhteydessä, että luoton todellisen vuosikoron määrittämistä koskevan laskukaavan on oltava mahdollisimman pitkälle ennakoitavissa. Näin ollen tiettyjä luottoon liittyviä maksuja, mukaan lukien sen takaisinmaksun yhteydessä suoritettavat maksut, on aina pidettävä luottosopimuksen kustannuksina. Se, että luotosta voidaan sopia joustavammin tai pikemminkin ”kiintein” ehdoin, ei saa jättää kuluttajalle epäselvyyttä hänelle myönnetyn lisäjouston hinnasta. Kuluttaja kykenisi valitsemaan luottotuotteiden välillä paremmin, jos maksuerien lykkäämisestä tai muuttamisesta suoritettavat maksut, jotka joudutaan suorittamaan silloinkin, jos näitä oikeuksia ei käytetä, sisältyisivät todelliseen vuosikorkoon. Muussa tapauksessa kuluttajan pitäisi suorittaa monimutkaisia matemaattisia laskelmia, jotta hän kykenisi punnitsemaan keskenään riskiä, joka liittyy maksujen lykkäämisen tarpeeseen, ja riskiä, joka liittyy niiden korottamista koskevaan päätökseen. Sen vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että lykkäämisestä aiheutuvat kulut sekä luoton takaisinmaksun tapa on luettava mukaan todellista vuosikorkoa koskevaan laskukaavaan.
- 18 Asian ratkaisevan jaoston kannalta merkityksellinen on kolmanneksi kysymys, joka koskee sitä, ovatko mainitut liitännäispalvelut ”pakottava edellytys sille, että luotto ylipäänsä myönnetään” ja ”myönnetäänkö luotto näiden liitännäispalvelujen käytön” perusteella. Vastatessaan tähän kysymykseen unionin tuomioistuimen pitäisi ottaa huomioon, että nyt käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, että kuluttaja oli vapaaehtoisesti pyytänyt riidanalaisia liitännäispalveluja tehdessään luottosopimuksen – oikeudenkäynnissä ei ole esitetty väitettä, jonka mukaan kantajaa olisi johdettu harhaan hänen tekemänsä sopimuksen luonteen osalta. Ei ole myöskään väitetty, että vastaaja ei olisi suostunut luoton myöntämiseen, jos

näistä liitännäispalveluista ei olisi maksettu. On kuitenkin otettava huomioon, että nämä liitännäispalvelut on maksettava jo sopimuksen tekemisen yhteydessä, vaikka niitä ei mahdollisesti käytetä. Lisäksi on otettava huomioon, että nämä palvelut liittyvät kokonaan luoton takaisinmaksutapaan eivätkä siihen, että kantaja saisi muita tavaroita tai hyödykkeitä, jotka eivät vastaa hänelle jo myönnettyä rahasummaa. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä merkitystä on myös sillä, että nämä palvelut annetaan käyttöön sen jälkeen, kun tehty täydentäviä kirjallisia sopimuksia, ja että niiden käytölle on asetettu lukuisia edellytyksiä.

- 19 Lisäksi on arvioitava, säädetäänkö kansallisessa lainsäädännössä asianmukaisesta seuraamuksesta sen tapauksen varalta, että kulutusluottosopimuksessa ei anneta selkeää tietoa todellisesta vuosikorosta. Tuomion Home Credit Slovakia (C-42/15, tuomiolauselman 4 kohta) mukaan kansalliset oikeussäännöt, joissa säädetään kulutusluottosopimuksen pätemättömyydestä sen sisällön vähäisten epätarkkuuksien vuoksi, voivat merkitä direktiivin 2008/48/EY 23 artiklan perusteella suhteetonta seuraamusta. Nyt käsiteltävässä asiassa on tulkinnalla selvennettävä, onko silloin, kun luottosopimuksessa on annettu epätasällinen tieto korosta, tämän johdettava siihen, että sopimuksen oikeusvaikutukset päättyvät ja kuluttaja vapautetaan velvoitteestaan maksaa korkoja ja maksuja.
- 20 Asian ratkaiseva jaosto katsoo, että jos on olemassa selkeä kaava todellisen vuosikoron määrittämiseen, luotonantaja voi vaikeuksitta välttää riskin siitä, että sille määrättäisiin seuraamukseksi korkojen ja sen koko sopimuksen mukaisten tulojen menetykset. Kustannusten epätasällinen ilmoittaminen saattaa johtaa kuluttajaa harhaan ja samalla antaa kilpailuedun muiden markkinaosapuolten tuotteisiin nähden. Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että laissa voidaan määrätä ankarampia seuraamuksia todellisen vuosikoron virheellisestä ilmoittamisesta.
- 21 Lopuksi esitetään kysymys siitä, voiko ehdoilla, joiden mukaan kantajan on maksettava liitännäispalvelupaketti, olla nyt käsiteltävässä asiassa häntä sitova vaikutus. Tämä on yhtäältä kansallista lainsäädäntöä koskeva kysymys, sillä edellä mainitussa kulutusluottolain 19 §:ssä rajoitetaan luottokulujen enimmäismäärää. Toisaalta tämä on kuitenkin myös unionin oikeutta koskeva kysymys, koska maksaminen liitännäispalveluista voi perustua myös kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamiseen.
- 22 Koska direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että kohtuuttomat ehdot eivät saa koskea sopimuksen pääkohdetta, ennakkoratkaisua pyytävä on epävarma siitä, voidaanko liitännäispalvelupakettia pitää luottosopimukseen liittyvän sopimuksen ”pääkohtena” vai luottosopimuksen lisäedellytyksenä, kun otetaan huomioon, että liitännäispalvelupaketista sovittiin erikseen. Viimeksi mainittua näkemystä puoltavat näiden kahden sopimuksen välinen yhteys sekä se, että liitännäispalveluista suoritettavista maksuista ei määrätä palvelujen suorittamista koskevassa sopimuksessa vaan itse kulutusluottosopimuksessa.

- 23 Asian ratkaiseva tuomioistuin olettaa, että kun unionin oikeussäännöissä säännellään luottosopimukseen liittyvien palvelujen suorittamisesta tehtävistä sopimuksista, näiden palvelujen ei pitäisi liittyä siihen tapaan, millä luotto myönnetään tai maksetaan takaisin. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä nämä säännökset koskevat pikemminkin muita palveluja, jotka täydentävät rahasumman myöntämistä, kuten esimerkiksi elektronisia maksupalveluja, pääsyä tietoyhteiskunnan palveluihin ja vastaavia palveluja. Tästä syystä kantajan näkemys, jonka mukaan kyseessä eivät ole liitännäispalvelut, vaikuttaa perustellulta. Ei voida jättää huomiotta sitäkään, että luotonantajat myöntävät luottoja siinä tarkoituksessa, että ne varmistavat itselleen säännöllisin aikavälein ennakoitavan tuoton, ja että maksujen lykkäämiseen ja maksusuunnitelman muuttamiseen liittyy riskejä luotonantajalle. Tästä syystä tällaisia taloudellisia helpotuksia koskevan mahdollisuuden myöntämisestä voidaan periä vastike.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä siihen kysymykseen, onko tällaisten liitännäispalvelujen kustannusten aina katsottava perustuvan kohtuuttomiin ehtoihin, on vastattava kieltävästi. Tämän pitäisi kuitenkin tarkoittaa sitä, että kuluttajalla täytyy olla maksaessaan lisämaksuja tällaisista palveluista oikeus ottaa ne lähes automaattisesti käyttöön.